Број 186. У Новом Саду, у понедељак 27. августа (9. септембра) 1912 Година XLVII.

»Застава« излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 К 70 пот. на четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 К 25 п. за четврт године 9 К 75 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Ванредним бројевима од петка цена је: На пола године 2 кр., на целу годину 4 кр. За стране земље годишње 6 круна 50 потура.

Поједини јутарњи бројеви стају 10 пот.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

(Јутарњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА" ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 потура од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Јована Т. Чавића — Администрација »Заставе« налази се у кући, где је Милетићева штампарија у Лауша Кошута (главној) улици број 20.

Дописи шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини јутарњи бројеви стају 10 пот

Чек-конто 12008.

Путеви немачке политике.

Немачки цар Виљем отпутовао је из Швајцарске, где је присуствовао војним маневрима. Испраћен је одушевљено. Али томе се не треба чудити Он је био у ономе делу Швајцарске, где станују Немци, па је немачки дух проговорио славећи више немачку величину него цара Виљема. Истина је, да Немци чине већину швајцарског грађанства, али добре две петине су Французи и Талијани. Они су били противни посети цара Виљема, јер у њој виде продирање немачког освајачког духа у швајцарске планине, где већ вековима влада републикански слободњачки дух. Али не само Французи и Талијани, него и многи Немци, који осећају републикански, нису се одушевљавали посетом цара Виљема и питају се: Шта тражи самодржавни цар Виљем у колевци слободе? Је ли му намера да унесе буктињу народносне распре у једнодушну Швајцарску? Или хоће да је увуче у вртлог европске борбе? Швајцарска је независна држава. Њену независност штите међународни уговори. Њој нико не прети. Што тражи дакле цар Виљем?!

Свакако је председник швајцарске републике, др. Форер, водио рачуна о томе, кад је у својој здравици истакао пријатељство Немачке и Швајцарске, али у исти мах нарочито нагласио, да швајцарска војска нема другу задаћу, него да штити независност и неутралност Швајцарске против сваког, који се усуди да у њу дирне. То је врло значајно. Цар Виљем је на то одговорио, да признаје неутралност Швајцарске, али је истакао, да у великом делу њеног грађанства живи немачки дух и да је измена идеалних и материјалних добара између Немачке и Швајцарске нешто природно и да међу Немцима из Швајцарске и Немачке мора постојати духовна веза. Ко ово пажљиво прочита, видеће, да немачки цар мами швајцарске Немце на заједнички рад. Он је чинио то вешто и увијено, али ипак је избио клин кроз врећу. Цар Виљем све више осећа усамљеност Немачке у Европи. Немачка се данас може поуздати само у Аустроугарску — све остале су државе против ње, па се не може поуздати ни у свога савезника Италију. Зато зове у помоћ швајцарске Немце. У први би мах био задовољан, када би швајцарски Немци своје злато ставили Немачкој и Аустрији на расположење, јер је у њима велика оскудица у новцу, а Француска и Енглеска неће да им притекну у помоћ. Један бечки лист недавно је апелирао на Швајцарску, Белгију и Холандију, да своје злато даду у зајам Немачкој и Аустрији, јер ће отуда имати користи. Цар Виљем покушава, да их за ту циљ задобије и својим посетама. Али као да неће бити успеха. Швајцарски Французи повукли су већ све своје улоге из бернских банака, да се не би њима користила Немачка, а тешко да ће и Немци дати своје паре, јер знају, да их лако могу изгубити, пошто се Немачка упустила у вратоломна освајачка предузећа, а изазвала је против себе скоро сву Европу.

Је ли цар Виљем постигао, што је хтео, видеће се, али кад се узме у обзир, да је своје бављење у Швајцарској скратио, не бисмо рекли, да је задовољан отишао. У исти мах, кад је цар Виљем напустио Швајцарску, отишао је његов канцелар, Бетман Холвег, у Бухловице да посети аустро угарског министра спољних послова, грофа Берхтолда. Значајно је, да је путовао истим возом, којим је наш престолонаследник долазио за Беч. Бетман Холвег иде Берхтолду, да му помогне и да га извуче из ћорсокака, у који је запао са својим предлогом гледе Балкана. Немачкој није свеједно, како ће проћи Аустроугарска у том послу, јер Аустроугарска у исти мах ради и за њен рачун, управо више за немачки него за свој рачун. Берхтолд је хтео да изигра Русију, Француску и Енглеску, па је истрчао са својим предлогом о уређењу прилика у Турској. Хтео је да осигура Аустроугарској прву улогу у балканским питањима, коју јој Русија Енглеска и Фрзанцуска више неће да признаду. Али руска, енглеска и француска дипломација осетиле су, куда циља Берхтолд, па су одбиле његов предлог и траже да јасно изјави: шта хоће! Берхтолд је претрпео пораз, јер му је изјављено отворено неповерење. Француска и енглеска штампа одлучно нападају Берхтолда и добацују му, да има скривене освајачке намере. Сада ће Бетман-Холвег покушати, да свога савезника извуче из блата, а нарочито да му помогне при разбијању неповерења турских политичара, јер царградски листови тврде, да Аустроугарска хоће од Албаније да створи своју област ослањајући се на римокатоличке Арнауте.

У Бечу су прилично раздражени због Берхтолдовог неуспеха. Полузванични „Рајхспост" прети Русији, Енглеској и Француској, да ће Аустроугарска поћи својим путем на Балкан, ако не приме Берхтолдов предлог о уређењу турских прилика у духу децентрализације по народностима. При том се јако уздају у Румунију, која гомила војску на турској граници. Бајаги Румунија се срди, што Бугарска, Србија, Црна Гора и Грчка не траже споразум с њоме ради уређења балканских прилика. Јасно је, да Немац на румунском престолу хоће да помогне Немачкој у продирању на Балкан. Румунија није сусед Турске и нема шта тамо да тражи. Ако ипак хоће да смета осталим балканским државама, онда она то чини за немачки рачун. Немштина не може да дозволи, да балканске државе затворе пут за Солун проширењем Србије, Црне Горе, Бугарске и Грчке на рачун Турске, јер жели, да Стара Србија, Албанија и Мађедонија постану немачке области. Руско „Новоје Времја" кори због тога Румуне, а нада се, да ће се опаметити, ако се сете своје браће у другим земљама.

У Бухловицама ће се одлучити о даљим путевима немачке политике, на којима су јој се испречиле Русија, Енглеска и Француска са Србијом, Бугарском, Грчком и Црном Гором. Савез балканских држава изгледао је немачкој политици немогућ —

ПОДЛИСТАК.

ЗА ЧАСТ И ХЛЕБ. (45)

— РОМАН ИЗ ДОБА ТИЦАНОВЕ БУНЕ. —

После неколико тренутака је Фелкиш угађао што може бити лепше пишући у том смислу писмо. Чим би написао једну подужу реченицу, одмах би прочитао Димићу, питајући га је ли добро.

Када писмо би готово, Димић га предаде Пантелији Румићу, с којим подуже нешто лагано говораше, па се Румић пожури са својим другаром, а Димић уђе поново Фелкишу:

— Добро је — рече му Димић — а надамо се да ће бити још боље. Само сада вас двојица морате полазити одавде. Рекох: морате! Тиме је све објашњено. Једно вам могу тврдити поштеном речју: ако не будете ништа чинили против народа, неће вам ништа ружнога бити!

Фелкиш се са сином брзо спреми, и после неколико тренутака изиђоше из крчме у густу помрчину. Пет оружаних стражара метнуше их у своју средину и предвођени Арсенијем Радоњићем пођоше даље.

Ненавикнути на овакав ход, и Фелкиш и његов син, посрташе у путу, а како је тумарање преко горâ и долова трајало врло дуго, то се нарочито Фелкиш замори, да је тешко већ могао дихати. У једном тренутку паде и, једва изговарајући, рече:

— Даље не могу! Убијте ме!

— Добро! — прихвати реч Арсеније Радоњић. — Овде ћемо стати да се сви одморимо.

По том се окрете једноме од пратилаца:

— Јанковићу, отиди до игумана јазачкога, па му реци све што већ знаш, а за тим се брзо врати овамо. Близу је, нема ни пушкомет — можеш пожурити.

Устаник, добро наоружан, оде, а остали поседаше.

Фелкишев син рече, да би спавао.

— Бубо дремљива! — викну му отац. — Ништа, баш ништа не разумеш!

Ова осамнаестогодишња небрига одиста ништа није разумевала од прилика, у којима се већ од повише дана налазе.

После пола сахата стиже устаник Јанковић и исприча:

— Игуман је само викао: Врло добро! Врло добро! Нити је слушао шта му говорим, нити је мога говора разумевао, већ је само гледао у моје оружје и измицао се подаље.

— Добро! Онда напред! — заповеди Арсеније Радоњић.

После краткога времена Фелкиш је са сином био у једној соби манастира Јаска. На њиховим прозорима, врло високим од земље, стајаше јако гвожђе. Осим тога излазак је из те собе водио само кроз другу, предњу, собу, коју је заузела била стража

Фелкиш није знао шта да о свему мисли, а од силнога умора није умео ништа ни мислити. Његов, пак, син, дочепавши се кревета, леже у њ и не свлачећи се, те невероватно брзо настави одавно већ прекинуто спавање.

43.

Старешина доброг одреда војске фримонтанске пуковније лајтнант Раковски добио је био благовремено задаћу да чува и ни на који начин да не допусти да се покрет народни пренесе и на другу страну од илочке међе. Спахија је илочки већ одавно био побегао, те је остало да, по стицају прилика, сав рачун плати, како смо већ видели, његов директор Фелкиш са сином...

Тицан је, међу тим, имао намеру да од Лежимира и Дивоша удари на Бингулу, па на Ердевик и Беркасово, како би удруженом снагом напао на Илок. Али је његов план морао бити измењен већ на бингулском атару.

Опазивши пред самим уласком у Бингулу мален одред устаника од 30—40 људи, лајтнант Раковски изасла напред патролу од које се издвоји гласник дајући знак, да прилази као пријатељ.

Четица стаде.

Гласник приђе и на одстојању од педесет корачаји рече:

— Људи! Пре него што би дошло до крви, чујте: вас чека војска, да вас разбије

али ето постао је нешто стварно, што не може тројном савезу ни помоћ Румуније да надокнади.

Нови Сад, 27. августа.

Патријарх Лукијан и Лукачева влада. „Ријечки Нови Лист“ и још неки листови добили су из Сремских Карловаца брзојавни извештај, да је министар председник Лукач позвао патријарха Лукијана у Будимпешту, да се с њиме посаветује о приликама у српској народној црквеној автономији, а нарочито о раду архијерејског синода, који се састаје 3. (16.) септембра о. г. Поговара се, да ће министар председник Лукач упитати патријарха, какво је расположење српских странака ради суспензије автономије, и наговориће га, да утиче на странке, да не створе какав такозвани закључак без излаза.

Не знамо, из којег је извора црпен овај извештај, али можемо рећи, да ће се министар председник Лукач и патријарх Лукијан преварити, ако мисле, да ће се српске народне странке одрећи народних права за љубав њихову. Дотле нема и не може бити мира, док се не успостави наша народна црквена автономија, која је зајемчена и државним законима. То је једини и могући излаз из ове ситуације. Српске народне странке неће стварати закључак без излаза, јер оне траже, да се врати оно, што је већ постојало, па онда нека се даље ради на изградњи автономије. Јасно је, да су се министар председник Лукач и патријарх преварили, кад су мислили, да ће укидање наше автономије народ примити хладно и без огорчења. Они су и сувише много ценили снагу жалосних српских подрепаша и неколицине мунговских посланика, који се одржавају само помоћу натароша и солгабирова. Чим они дигну руке са њих, подрепаши су политичке нуле.

Зна то добро и министар председник Лукач, па стога се и не распитује о томе, шта мисле подрепаши и мунгови, који зависе од његове милости, него шта желе удружене српске народне странке, које представљају јавно мњење српскога народа. Патријарх Лукијан је дошао у незгодан положај, јер се он удружио с подрепашима, а све независно мњење је против њега. Није искључено, да се на њему због тога скрхају кола, јер влада хоће да види, коликог угледа има патријарх у независним круговима српског народа, а не у оним круговима, с којим влада располаже по својој вољи.

Нема сумње, да ће се између Лукача и патријарха Лукијана повести реч и о попуњењу будимске епископске столице. Избор је обављен још пре 9 месеци, али није потврђен, јер је угарска влада тражила, да синод изабере архимандрита Видицког. Патријарх и синод изиграли су владу, кад су изабрали Георгија Зубковића, али барон Војнић се узјогунио, да мора бити Видицки. Ето на који начин се излива Свети Дух на епископе! И такве епископе зар да народ призна и поштује! Зар да нам буду учитељи они, које барон Војнић, Тиса и слични мађарски политичари митром награђују за политичке услуге! Таке народ треба да презре као туђе најамнике.

Из поузданог се извора дознаје, да је победио барон Војнић. Пошто је архимандрит Зеремски оцрњен, да је гласао за опозицију и да има српски орден, поручено је патријарху, да не може бити потврђен за његовог помоћника. Зеремски ће због тога дати оставку, па ће за патријарховог помоћника бити изабрат Зубковић, а за будимског владику доћи ће Видицки, јер тако хоће и желе мађарски политичари. После нам и таке владике, који долазе на епископску столицу неканонским начином уз помоћ иноверне владе, причају, како су они позвани да бране цркву! Туђински најамници су то, а не пастири. Народе, окрени главу од њих!

Политички преглед.

Пред састанак делегација.

Из Беча јављају, да ће заједнички савет заједничке, угарске и аустријске владе по свој прилици бити 3. (16.) септембра, јер се еухаристички конгрес свршава 2. (15.), а угарски сабор почиње 4. (17.) септембра. На том заједничком савету одредиће се дан састанку делегација (по свој прилици 14. (27.) септембра), даље ће претрести материјал о коме ће се делегације саветовати и најзад — како полузванично јављају — постараће се, да *делегационе седнице протеку у миру несметано*. Из тих редова се чита, да се угарска влада сасвим *озбиљно* спрема да *и у Бечу употреби силу* против опозиционих делегата, ако би је ови и у делегацијама нападали, како то предлажу неки опозиционалци. Но у Бечу то неће ићи тако лако као у Будимпешти. У Бечу ће ипак мало теже бити с помоћу полиције бацати опозицију из делегација и с помоћу војске не пуштати је на делегационе седнице. О томе пише и „Нова Слободна Преса“, која каже отприлике ово: Ако опозиција заиста дође на делегационе седнице, онда ће се врло занимљиви призори одиграти пред капијама угарског дома (где се држе угарске делегације). Но пре свега треба рашчистити питање, ко ће опозиционе посланике да баца из седница. Бечка полиција неће. Нема ни права да ступи на екстериторијално земљиште. Земљиште, на коме је угарски дом, сматра се, да припада Угарској, иако је у Бечу.) Морала би се дакле *довести у Беч будимпештанска полиција*, но томе се Бечлије баш неће радовати, јер „рђав пример квари добар морал“. *На улицама* пак вршиће дужност *заједничка војска*, која је тако исто угарска као и аустријска. Наравно, да се Бечлије неће баш радовати ни том красном призору, да гледају угарске посланике опкољене војском.... — Као што изгледа, дакле, они срамни призори, који се одиграли у угарском сабору, и пред сабором, поновиће се и у Бечу — на већу славу угарске уставности и парламентарности!

Забрањен извоз хране у Србији.

Још у петак се на будимпештанској берзи био проширио глас, да је српска влада забранила извоз хране и пиће из Србије. Угарско министарство пољске привреде, упитано о томе, изјавило је, да му није ништа познато о такој наредби српске владе. Међутим званични лист српске владе „Српске Новине“ доносе наредбу српске краљевске владе, којом се забрањује из Србије извоз пшенице, кукуруза, јечма, овса и сена. Забрана та важи до 1. (14.) новембра. — Тај поступак српске владе значи, да српска влада рачуна са могућношћу ратних заплета и да ће се до новембра одлучити, да ли ће доћи до рата или не.

Српско-бугарски трговачки уговор.

Из Београда јављају, да ће бугарска влада ових дана предузети кораке, да се отпочну преговори ради склапања трговачког уговора између Србије и Бугарске. Како у Србији тако и у Бугарској постоји добра воља, да се склопи повољан трговачки уговор, јер је то у интересу обе државе. И то ће бити залога искрена пријатељства између Србије и Бугарске. Заједничке невоље присилиће их, да се у свему сложе.

Арнаути су незадовољни.

У Призрену је овладала узрујаност међу Арнаутима. Тамо су се стекле многе њихове вође и барјактари, па и цело Подримље. Изгледа, да намеравају, по примеру оних из Пећи, силом да отворе оружни магацин и разграбе државне пушке. Није боље ни у Приштини, нарочито од како је жандармерија почела да узима од Арна-

---

и поколе. Ниједан неће главе изнети. Зато вам се поручује: вратите се натраг и растурите се, а ваш старешина нека пође са мном нашем господину.

— Ха, то хоћете дакле! Мислите да нас обезглавите! — чуше се љутити узвици.

— Чуј и ти нас! — истаче се један напред. — На таку поруку наши су стари слали место одговора фишек. Морамо и ми тако нешто учинити. Ево одговора, који ћеш разумети и ти и твој сити господар!

И пре но што би га ико могао задржати, истури напред и у висину дугу пушку, па је окиде.

Пуцањ се разлеже силно и далеко, и он је значио: хоћемо силом напред!

— Румићу! — цикну Тицан.

— Не могу друкчије! — одговори Пантелија Румић, јер је он то био. — Они траже твоју главу! Ето им одговора!

(Наставиће се).

На Цетињу пре 28 година.

Сећање.

(Наставак).

Паде први мрак, а са брда Баја Пивљанина указале се тробојне светиљке по брду сређене, да се лепо прочитати могло: „Данило“.

Омладини је дат знак да се спреми на полазак. Око 200 факли упалише младићи и сви се упутисмо ка Гошподареву Конаку. Пред двор стигавши, почеше Црногорци играти оро. По двоје, витлајући се у округ, у размаку, да су парови један према другом и ту скокну у вис колико који више може, уз усклик: Хајд! Хајд!

Књаз Никола, са престолонаследником Данилом, књагињом Миленом и осталим члановима породице и родбине, посматраху веселе и игру пред двором са балкона, до пред десете уре, а тада се све разиђе кличући: Живио Гошподар! Живио престолонаследник Данило!

Напослетку је позоришна дружина отпевала две песме под коровођством Младена Бошњаковића и тиме је завршено славље у очи тринајст г рођендана престолонаследника Данила.

Сутра-дан била је у цркви цетињског манастира служба Божја с благодарењем, на којој је на јектенија одговарала позоришна дружина из службе, нотално састављене по Корнелију Станковићу, и тиме је коначно прослављен дан рођења престолонаследника Данила.

* * *

У великом дворишту Биљарде заградила се тек једна четвртина, у којој је саградила сама дружина позорницу „што свет значи“.

Први ред је био тапетираним столицама и у средини канабе одређено за Књаза-Господара и двор, те рођаке, други за конзуле, министре и друге, а остали редови за осталу публику.

Нико од публике није пре давао израза свога допадања, било писцу-песнику или глумцу, који је из душе и срца тумачио ђенијалност писца-песника, док Господар не би палицом о под ударио и тек онда аплауз одобравања уследио би од остале публике. Колико је озбиљности у самога Господара било, у дипломата, више образованих па и обичних људи, ипак је у веселим комичним приказима шала победила озбиљност са изразом гласног допадања било са: Х», ха, ха! Хо, хо, хо! или Хе, хе, хе! Ту озбиљности престају. Много је писано о публици при представама, културних народа. То су вам читаве студије. Нарочито Лесинг и од Лесинга многи други као Линдао Гербер, Вилбрант, све до млађег Баар-а, па поред свег мудровања, да „интелигентна публика не даје од себе гласка за време представе“ не може се озбиљно узети, ако са позорнице од срца к' срцу иде.

И покојни Сима Л. Лазић писао је у „Позоришту“ и о нашој публици, поделив је у шест класа. Вредни су ти чланци, оригинални, попут Лесинга писани, иако Сима није владао немачким језиком.

Колико се сећам, дружина је представљала ове комаде: Бој на Косову, Зидање Раванице, Црногорци, Потурица, Мејрима, Дон Цезар од Базана (два пут), Лукреција Борџија, Сплетка и љубав, Марија Тудор, Царичин сужник, Париска сиротиња, Библиотекар, Рат у мирно доба, Женски рат, Језуита и његов питомац, Присни пријатељи, Циганин, Чизмар и вампир, Сеоска школа, можда још који комад, ал и Париски колотер, као последњу представу.

Четврте недеље позвао је Књаз Господар у правитеља Протића, да се с њиме опрости пошто је морао на пут на Куче, јер су се тамо нека племена побунила, а то је уједно био и знак, да са дружином може напустити Цетиње. Ми смо сви радознали били шта ће књаз о игри нашој рећи, хоће ли нас похвалити и чиме наградити. Књаз је сутра дан збиља отишао, а ми у уторак последњу представу дали, као што напред споменух: „Париски колотер“, о којој ћу представи посебно коју рећи.

(Наставиће се.)

ута пушке, које су узели из тамошњег стоваришта. Говори се, да ће Арнаути одмах после бајрама одржати оружани збор у Феризовићу, на коме ће одлучити о даљем свом држању. Арнаути сматрају, да им влада није дала све што су тражили, па је међу њима завладало силно незадовољство. Реформна комисија још је у Скопљу и бави се избором чиновника и војничких заповедника, који би били по вољи Арнаутима. Са избором иде врло тешко, јер Арнаути налазе мане сваком кандидату, који није чист Арнаутин. Официри су јако незадовољни, што се за војне заповеднике не постављају они, који су способни за то, него они, који су у вољи Арнаутима. Арнаутске вође из Пећи послали су поруку турској влади, да се неће смирити све дотле, догод турска влада сасвим не потисне младотурке. И тако Арнаути изналазе ваздан разлога своме „незадовољству“, само не спомињу онај главни, управо једини, прави разлог: да не мирују зато, што то иде у рачун њиховим тајним пријатељима, који с помоћу њих хоће у Турској ћара.

Вести из места и са стране.

Нови професори.

За нове професоре-суплente у српској великој гимназији новосадској постављени су почетком ове школске године др. Велимир Југа и Светислав Баница. Задржати су пак у суплентском својству и за ову годину: Станко Замуровић и Божидар Ковачић.

Испит зрелости у новосадској српској гимназији.

У суботу 25. о. м. обављен је у новосадској српској великој гимназији испит зрелости. Проглашени су зрелима: Јован Искруљев с добрим успехом, Милорад Вучетић, Бранко Ћирић, Стеван Николић, Милоје Попović и Небојша Ћосић. Један је упућен на поправни испит из математике у децембру о. г. Бранко Ћирић положио је с довољним успехом матуру из грчког језика.

Денунцијантска работа.

Надзиратељ столачког протопрезвитерата, Васо Медан, парох из Чапљине, написао је и штампао брошуру под натписом „Седам кула гроша и дуката“, у којој је оклеветао честитог архимандрита манастира Житомислића, да је расипао и проневерио манастирски новац, те хтео да га прикаже, да је недостојан и неспособан манастирске управе. Тужен суду, изјавио је на записник тај војни протопрезвитерски надзиратељ и парох пред окружним судом у Мостару, да је у споменутој брошури намерно се служио неистином и неисправним подацима у намери, да ослаби и убије добар глас и поштовање, које ужива у народу архимандрит Христифор Михајловић и да га представи јавности као човека, који је скроз неспособан за управу манастира Житомислића, која му је поверена. Ево каким се денунцијантским средствима служе у Босни и Херцеговини којекакви никоговићи против исправних људи и узорних свештеника, који са својим народом деле зло и добро. Стерани у теснац пред судом лижу своје гадлуке, баш као и наши подрепаши. Међер гадова имаде свуда.

Предавање о Србији у Америци.

Стир Јордан, председник универзитета Станфорд у Пало Алту позвао је „принца“ Лазаревића Хребљановића, да одржи једно предавање о Србији и препоручује студентима, да се одазову томе предавању. Лазаревић ће предавати о Србији као чиниоцу у светском миру. У препоруци председник Јордан помиње и Лазаревићеву жену, рођену Калифорнијанку, па вели за њу, да је „черминг“ — дражесна. Американске новине називају госпођу Лазаревићку као „принцезу од Србије“, јер се господин Лазаревић свуда приказује као потомак цара Лазара.

Румуни против свога владике.

Док румунски лист „Ревиста Економика“ хвали карансебешког румунског владику Хришћу због тога, што је препоручио својим вернима, да свој живот и имање осигуравају код румунског друштва за осигуравање, дотле га будимпештански лист „Фоаја Популулуј Роман“ напада због тога, што је епархијско имање у Великој Маргити издао под закуп једном Чивутину. Досада је то имање било издато под закуп у малим парцелама Румунима у Вел. Маргити. Они су сада понудили 10 хиљада круна више, па ипак је владика Хришћа издао ономе Чивутину под закуп, јер је он још већу своту понудио.

Како се забављају Срби у Америци?

Српски клуб у Санфранциску приредио је село, које је пригодним говором отворио председник Ђоко Ивелић Затим је читана „Шетња по вашару“ од Љ Ненадовића (за време читања чланови су се непрестано смејали) и „Гђе је отаџбина Србинова“. Петар Ђоровић декламовао је Змајеву песму „Гусларева смрт“. Боксовали су се најпре Ристо Вујовић и Милош Гудељ, затим Милан Радонић и Јово Гудељ, а руководио је Милан Чучковић. Боксовање било је врло живо. Напослетку су чланови изводили соколске вежбе под управом Абаза Биједића. Присутно је било 50 чланова.

Државни дугови.

У Лондону је издана занимива ститистика о државним дуговима свију држава на свету. Само три државице немају дуга, и то су: немачка кнежевина Рајс, кнежевина Лихтенштајн и кнежевина Монако. Остале све државе имају дугова, које чине укупну своту од 197 милијарди 312 милиона 853 хиљаде 480 круна. Највише државна дуга има Француска, 27 милијарди 200 милиона 343 хиљаде круна. За њом одмах долази Немачка са 21 милијардом 440 милиона 870 хиљада круна. На трећем је месту Русија, која дугује 19 милијарди 557 милиона 355 хиљада круна Према материјалној снази Русије, може са рећи, да је тај дуг врло мали. Енглеска има 14 милијарди 950 милиона 472 хиљаде круна државног дуга, а Североамеричке Уједињене Државе 13 милијарди 615 милиона 753 хиљаде круне. Три јужне европске државе прилично су задужене, тако Италија има дуга 10 милијарди 464 милиона 288 хиљада круна, Шпањолска 7 милијарди 544 милиона 400 хиљада, а мала Португалска 3 милијарде 616 милиона 815 хиљада круна Турска, на коју се толико виче да је презадужена, има државна дуга 2 милијарде 245 милиона 118 хиљада круна. Јапан дугује 5 милијарди 565 милиона 877 хиљада круна. Аустрија има 6 милијарди 911 милиона 565 хиљада 709 круна државна дуга, а *Угарска 6 милијарди 32 милиона 893 хиљаде 184 круне.* Према својим материјалним приликама, Угарска је управо *презадужена.*

Поплава у Јужном Ердељу.

Услед силних киша у јужном Ердељу набујале су реке Олт, Мориш, Самош и Стриг и њихове приточице и потоци, те су и поплавиле многе крајеве. Од већих места у опасности су од поплаве Велики Сибињ, Дева, Деш, Алвинц и др. Код Деве је у петак почела вода да опада, али је у суботу у околини Алвинца поново била провала облака, те је Мориш силно набујао и на многим се местима излио. Варошке власти и становништво, како у Деви тако и у околним општинама и дању и ноћу су на опрезу. Велики млин код Деве због силне воде, неприступачан је и сам се налази у води, која је допрла већ до прозора. Кише још непрестано падају у читавом том крају, те је опасност од поплаве сваким даном све већа. Силне кише а и поплава већ су и досад нанеле грдне штете.

Кратке вести.

— У Макови је ухапшен неки сумњиви странац, који тврди, да је новинар и да се зове Казимир Круз. Код њега нађене су разне земљописне карте, белешке и снимке неких утврђења и железничких мостова у Угарској. Сумња се, да је руски шпијун. Друг му је утекао.

— Бродови мађарско-хрватског поморског бродарског друштва, „Кулпа“ и „Балатон“ донели су 24 официра и 600 војника Мађара у Далмацију. Са званичне стране тврде, да је то учињено због војничких вежби у Приморју, но талијански речки листови пишу, да су мађарски војници доведени у Далмацију ради застрашивања Хрвата у Сињету и Дубровнику, који се одушевљавају за Јукића.

— За оснивање богословског семинара у Сибињу, понудио је румунски милијонар из Бесарабије, Василије Стројеску, 110 хиљада круна. Али у румунском семинару неће васпитавати омладину којекакве улизице угарске владе.

— У бачкој општини Јаношхалми у општинском бунару већ од неколико недеља заударала је вода и није се могла пити. Најзад поглаварство нареди, да се вода исцрпе и бунар ишчисти. На дну бунара нађено је побачено дете, које је било већ у шестом месецу. Жандармерија је повела истрагу.

— У Нишу је био велики народни збор, на коме је уложен протест против убијања Срба у Турској.

— Задужбина краља Петра у Тополи довршује се изнутра. Већ је постављен скупоцен уметнички израђен иконостас од мрамора.

— Др. П. Радосављевић, професор универзитета у Њујорку, одбио је орден, који му је дао црногорски краљ Никола.

— Ристо Хаџи Дамјановић из Сарајева пао је несрећно у бањи Ковиљачи и две ноћи није могао да спава од тешких болова у нози.

— У многим српским и хрватским колонијама у Америци приређени су протестни зборови због насиља у Хрватској. Највећи је био у Питсбургу.

— У Лос Ангелесу (Америка) потукли су се Срби и Хрвати са Мексиканцима. Бој се био с ножевима. Биле су три жртве: два смртно и један тешко рањен. Многи су ухапшени, а рањени су: Стеван Мундос, Јован Нелаћ и Хасан Плосић.

— Католички бискуп из Призрена путујући са 70 Арбанаса на евхаристички конгрес у Беч, свратио је у Загреб, где је средиште католичке пропаганде за Стару Србију.

— Католички поп и катихета на будимпештанским школама Карло Зелки, украо је из цркве кармелићанског реда на Анђалфелду (код Будимпеште) три стара путира и продао их једном Јевреју златару. Био је притворен, али је пуштен на слободу, а будимпештанска полиција даље трага, јер се сумња, да је Зелки починио још неке крађе.

— У Заланском Св. Ђорђу изгорело је 60 кућа са свима споредним зградама. Пропала је многа храна и марва.

— У талијанском месту Чолу дигла се бура за време службе и гром удари у цркву, која је дупком била пуна света. Гром је убио две жене, а седам особа је јако озледио, међу овима и попа, који је стојао пред олтарем.

— Краљ је у недељу после подне допутовао из Ишла у Беч, Шенбрун.

— На тужбу јерменског патријарха због покоља Јермена у ванском вилајету, турска је влада сменула ондашњег валију.

— У Тиролској и Форалбершкој скупљају се народни прилози за градњу једне крилатице, која ће носити име „Инзбрук“ и коју ће ставити на расположење војној управи.

— Лвовски лист „Слово Пољске“ јавља, да су на војничким вежбама код Боберке неки војници пуцали оштрим метцима. Једног уланера је метак погодио у ногу, а рањен му је и коњ. Одмах је покренута истрага и 40 војника дотерано је у Лвов.

— Земаљска влада у Сарајеву одобрила је програм прославе сарајевске „Просвјете“ у целини, те укинула забрану сарајевске полиције, да чланови соколске музике из Београда свирају у соколском оделу и да се приреди свечана поворка.

Брзојави „Застави“.

Стигли 27. августа.

Забрањен извоз хране из Србије.

Београд. Званичне „Српске Новине“ донеле су краљев указ, којим се забрањује извоз пшенице, брашна, кукуруза, јечма, овса, мекиња и сена до 1. новембра о. г., *јер је овогодишња жетва у многим крајевима оманула.* Неки листови тврде, да је то учињено због тога, да би се војска могла снабдети свима потребама.

Припреме за велике свечаности у Србији.

Београд. Утврђено је, да се задужбина краља Петра у Тополи, црква на Опленцу, освети у понедељак 24. септембра, а Карађорђев споменик у Београду на Калимегдану у четвртак 27. септембра ове год. За обе свечаности чине се велике припреме.

Велика светковина у Русији.

Петроград. У суботу и јуче биле велике свечаности у Бородину. Откривен је споменик погинулим борцима у битци између руске и Наполеонове војске. Присутни руски цар и царица, који су данас отпутовали у Москву, где ће бити свечаности за успомену на спаљење Москве.

Догађаји на Балкану.

Скопље. Није истина, да је у Прилипу био покољ Срба, само је нађена једна бомба пре експлозије. Турска влада тражи да Арнаути врате разграбљено оружје и прети, да ће послати против њих 60 батаљона, ако се не смире. Срби из Пећи бегају, јер се боје покоља. Официри из Вучитрна моле да буду премештени, јер им Арнаути прете убијством. У околини Скопља Арнаути краду и пљачкају, а отели су више девојака и туђих жена.

Софија Поговара се, да је бугарска влада наредила постепену мобилизацију војске и да је српски посланик Спалајковић донео краљу Фердинанду ручно писмо краља Петра, у коме је изјавио, да ће и Србија заштитити Хришћане у Турској, ако устреба и оружаном руком.

Београд. Још се одржавају вести о промени владе. Не зна се још, хоће ли Пашић образовати нову владу из самих радикала или ће ући у владу и самосталци.

Цариград. Одређени су чланови преког суда у Кочанима.

Шта хоће Берхтолд.

Беч. После састанка Бетман-Холвеговог са Берхтолдом полузванично је изјављено, да Берхтолд не тражи автономију, него само равноправност народности и одржање Турске. Он хоће да измири Турке са нетурским народностима. Бетман-Холвег је отпутовао.

Русија и Кинеска.

Петроград. Уговор између Русије и Кинеске, који је склопљен 1881. године, продужиће се на даљих 10 година.

Одговорни уредник: Мита Клицин.

Трговина.

Нови Сад, 9. септембра 1912. године.

Пшеница прве каквоће 22 К 60 п. до — К — п
Пшеница нова 21 К — п. до — К — п.
Пшеница средња 20 К — п. до — К — п.
Пшеница лакша 21 К — п. до — К — п.
Наполица нова — К — п. до — К — п.
Јечам стари — К — п. до — К — п.
Зоб нова — К — п. до — К — п.
Кукуруз у зрну 18 К — п. до — К — п.
Кукуруз у клипу нов — К — п. до — К —
Све од сто кила.
Маст 188 К — п. до К — п.
Сланина 180 К — п. до — К — п.
Сланина паљена 180 К — п. до — К — п.

*

Са житне пијаце у Бечу.

Цене су биле ове: пшеница потиска К 23·80 до 24·40, банатска К 23·30—23·80, бачка К 22·— до 22·60, раж угарска К 19·50 - 20·—, аустријска К 19·60—20·10, јечам за пециво К 19·50—20·50, јечам за пићу К 17.60—18·40, кукуруз угарски К 19·10—19·60, чинквантин К 21·20—22, зоб угарска трговачка К 20·10—21·50, решетана К 21·60—22·80, репица К 35—35·50 олај од репице 184·46, пшенично брашно 30·40—35·20, ражно брашно К 22·30 23·80, пшеничне мекиње К 13—13·80, ражне мекиње К 12·30—12·70.

ХОТЕЛ „ГУШИЋ“

првог реда у Крагујевцу.

Са великом кафанском салом, трпезаријом и јединoм, са 14 удобних и лепо намештених соба на другом спрату, са два подрума, кујном, кафекујном пространом и елегантном летњом баштом и свима другим потребама. Врло подесан за концерте, славе, свадбе, банкете и забаве, који постоји у центру вароши, где се сучељавају пет улица

издаје се од I. новембра о. г.

пошто тада истиче рок закупа садањем закупцу (по споразуму са њим и раније).

Пријавити се писменом понудом Одбору Фонда Гушићеве Задужбине *најдаље до 20 септебра ове године закључно.*

Крагујевац (Serbie), 18. августа 1912.

1420 3—5 **Одбор**

Гушићеве Задужбина.

ЛЕПА ПРИЛИКА ЗА ПОЧЕТНИКЕ

угледна кројачка радња

Бранка Николића

У ШАПЦУ, (СРБИЈА)

основана 1868. год. која располаже са сталном, отменом муштеријом, 1399 3—3

предаје се одмах

или од 1. новембра о. г. под повољним условима, пошто је сопственик рад, да се повуче у мран живот. Обратити се усмено или писмено горњој фирми.

„КРВАВЕ БОРБЕ У МАЂЕДОНИЈИ“.

† Војвода ЂОРЂЕ СКОПЉАНЧЕ,
јунак из борбе на Гугљину.

Изашла је из штампе у Београду књига

„Крваве борбе у Маћедонији“.

Књига је са 50 слика српских војвода и четника из четовања по Маћедонији од 1903. год. до данас.

Цена је књизи 1 К 20 фил.

Продавцима 30% рабат за готов новац.

Места за која се у Земуну мора платити поштарина треба за толико послати више новаца.

Књиге експедујемо из Земуна.

Новац треба слати на фирму

SAVIC i COMP.
1419 2— ZEMUN.

ЗА СВОЈУ

шпецераску и деликатеса трговину

потребујем млађег

ПОМОЋНИКА

шпецерајске струке, који у радњу ступити може одмах

Велимир Павлов
1460 3—3 Nagyszentmiklos főutca.

Стечај.

Ради сталног попуњења једног учитељског места у новосадској срп. в. дев. школи, овим се расписује стечај на основи 12. §-а „Уредбе о вишим девојачким школама“ из ове групе:

Мађарски језик са историјом и земљописом Плата је К 1600 годишње и 10% у име стана. — Ако се неби пријавио оспособљен кандидат, онда ће се поставити особа, која нема потпуно оспособљење, али са платом од К 1600 и имаће у прописном року да стече прописано оспособљење.

Изабрани се сматра 2 године привременим. По истоку тога времена издаће изабраном високосл. Школски Савет декрет сталности на основи §-а алинеје 3. поменуте уредбе.

Рок стечају траје четири недеље дана, рачунајући од првог увршћења у званичном „Митрополијском Гласнику“. —

Добро инструисане молбе имају се поднети потписаном председништву.

Из редовне седнице месног школског одбора, држане у Новом Саду 19. августа (1. септ.) 1912. год.

Ђорђе Петровић перовођа. 1453 3—3 **Др. Коста Хаџи** председник.

ПОМОЋНИК Способан и самосталан продавац, добар спремач, који зна сем српског језика, немачки и мађарски говорити, може добити место одмах код фирме 1483 1—4

Schosberger Lajos és Társa — Ujvidék.

ПОД АРЕНДУ!

40 ланаца ораће земље

на висоравњу (плато-у) у мошоринском хатару (Бачка) **издајем одмах под закуп на више година.** На земљи је салаш и сва потребна здања.

За услове обратити се што пре на власника

Ђоку Петакова
економа.

1431 2-2 *Мошорин* (Mozsor) Бачка.

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

ДУШАНА ТЕОДОРОВИЋА

У СТ. СИВЦУ

потребује 1 млађег, и 1 старијег помоћника, који говори српски, мађ. и немачки. Ступање одмах. 1458 3—3

ЗА СВОЈУ ТРГОВИНУ

потребујем **више**

помоћника мануфактурне струке,

који сем српског језика немачки и мађарски говоре. Ступање одмах.

Миша Николић
1469 2—2 **Инђија (Срем)**

ПРОДАЈЕ СЕ ПОСЕД

у Старој Градишци н/с

кућа која постоји на лепом и прометном месту на 1 спрат покривена црепом. На првом спрату имаде 11 соба, у приземљу спростран локал згодан за дућан и за **ГОСТИОНИЦУ.** Штала зидана, подрум, бунар и уз то још 20 катастралних јутара земље, од којих су 13 јутара оранице у једном комаду са свима потребним зградама и 5 јутара ливаде у једном комаду. Продаје се из слободне руке све за 24 хиљаде круна, на имању постоји интабулираних 12.000 круна, које ваља исплатити, а остало може остати под врло повољним по купца условима.

1405 3 3

ПОМОЋНИК

гвожђарске струке са више годишњом праксом, неожењен, који сем мађарског језика српским и хрватским потпуно влада, са лепим рукописом, тражи се за фактуристу и српског кореспондента. Место би заузети могао одмах. Оферте у којима ваља означити досадање сервирање, као и захтев фикс плате треба поднети фирми: 1484. 1—

J. G. Schupper
Budapest IV. varoshaz tér 3.

СРПКИЊА

интелигентна из добре КУЋЕ

са знањем немачког језика, а по могућству и музикална (клавир), може ступити одмах, код двеје одраслије деце без мајке. Понуде адресовати: Начелнику министарства у пензији, *г Ст. В. Поповићу*, Београд, улица Страхинић Бан 61. 1385 3—3

Шпецерајска и мешовита трговина

Ј. К. ДОЖУДИЋА У РУМИ

потребује **ваљаног помоћника,** који сем српског језика, немачки и мађарски говори. У радњу ступити може одмах. 1448 3—3

ГВОЖЂАРСКА ТРГОВИНА

ЈАШЕ ГЕРГУРОВА

У СОМБОРУ

потребује млађег помоћника, који сем српског језика немачки и мађарски говори. У радњу ступити може одмах. 1450 3—3

Електрична штампарија дра Св. Милетића у Новом Саду.